

Absens au regne de mercur.

122
= 1696 (?) C

Pag. 1.

IESVS, MARIA, IOSEPH.

IVRIS DISCVRSVS

P R O

PETRO JONCH, ET

MARIA IONCH, ET TRIAS CONJVGIBVS.

CONTRA.

EMANVELEM PASQVAL

DE RVBINYÒ AGRICVLAM VILLÆ, ET
Termini Calidarum de Montebovino.

Referente Nob. & litteratissimo D. D. Francisco de Rius,
& Bruniquer Regio Senatore Meritissimo.

Actuario Francisco Brossa.

I RÆTENSVM Reperitur ab Emanuele Pasqual de Rubinyò Agricola Villæ, & Termini Calidarum de Montebovino, vti hærede vniversali Eulaliæ Pasqual, & Trias matris suæ, quondam vxoris, Iacobi Pasqual de Rubinyò, dictæ Parrochiæ, & Termini, etiam Agricolæ: adjudicandam sibi fore, & esse cum Iurium, plenitudine, vniversam hæreditatem, & bona omnia, que fuerunt Ioannis Sabater, Agricolæ

2
colæ Parrochiæ Sanctæ Eulaliæ de Ronfana, & signanter hæreditatem, siue Mansum nuncupatum Sabater, situm in Termino dictæ Parrochiæ de Ronfana; quam justificatam habere asserit, testamento acto 9. Februarij 2624. penes Cyprianum Rafart Nott. publicum Villæ Granullariorum, quo præexpressus Ioannes Sabater, Dominus (vt fatetur aduersa) prælibati Mansi, hæredem suum vniversalem instituit, filium secundogenitum, legitimum, & naturalem Pauli Anthici Trias ejus nepotis, cui hæredi non existenti, renuenti, aut absque filijs, legitimis, & naturalibus decedenti, substituit filium tertio-genitum ex dicto nepote, & sic successivè reliquos filios ejusdem Pauli Anthici Trias, de gradu in gradum, eisdem pactis, vinculis, & conditionibus suprà secundo adjectis.

2 Quòd dictus Paulus Anthicus Trias, habuit in filios Iosephum, Ioannem, Petrum, & Eulaliam (& relicto Iosepho, uti in testamento præterito) cæteros sine liberis obijisse ait, vivente Eulalia quartogenita, quorum præmorientiam probatam habere asseverat, ex quo dicta Eulalia Trias, postea conjugata cum dicto Iacobo Pasqual de Rovinyò, decessit 5. Octobris 1666. & Ioannes secundogenitus, & primarius hæres dicti testatoris, è vivis migravit anno 1625. dum erat in infantili ætate, & sic sine liberis, & Petrus tertio-genitus, absuit à dicta Parrochia Sanctæ Eulaliæ de Ronfana, anno 1651. nulla de eo vsque nunc habita notitia; à quo tempore, vsque ad annum 1666, quo, vt diximus, vitam cum morte cummutavit dicta Eulalia Trias, lapsi fuerunt quindecim anni; quòd tempus sufficiens esse, vt ipse præmortuus Eulaliæ præsumatur affirmat; & ideò vinculum, seu fideicommissum in dicto testamento oppositum, in favorem prædictæ Eulaliæ, uti omnibus superviventi, purificatum esse fatetur aduersa; & per consequens dicto Emanueli, uti ipsius filio, & hæredi, sibi adjudicandam fore, & esse prælibatam hæreditatem.

1666) lapsi fuerunt antedicti quindecim anni, quæ absentia per tam longum tempus, sufficiens esse, ut dictus Petrus Trias præmortuus Eulaliæ sorori suæ præsumatur asseverat.

12 Sed certe fallitur adversa, quia fundans se in morte, seu vita alicujus, debet eam concludenter probare Mascard. *de probat. conclus.* 1073. *num.* 1. Leo *decis.* 72. à *num.* 1. Ferrer *in Constitut.* Hac nostra declarat. 3. ad 1. tempus à *num.* 30. Font. *de pactis claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 5. *num.* 136. Et *tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 1. *num.* 31. Et 32. Cancer *var.* 3. *cap.* 1. *num.* 221. & non qualis qualis probatio sufficit; sed alijs efficacior requiritur, Mennoch. *de præsumpt.* *lib.* 6. *præsumpt.* 49. à *num.* 23.

13 Nec in casu nostro sufficit Iuris præsumptio, fundata in quindecim annorum absentia dicti Petri Trias, quia animadvertere debet adversa, quòd versamur in causa magni præjudicij, & quæ magnum damnum afferre potest: utpote, in prælibata adjudicatione, & revocatione possessionis præhabiti Mansi Sabater, siti in dicta Parròchia de Ronzana, qui est magni valoris, & in causis magni præjudicij mors est clarè, & specificè probanda, Peregrin. *de fideicom.* *art.* 43. *num.* 40. Mascard. *de probat conclus.* 1074. *num.* 3. Rota Romana, in *recollect.* per Farinac. *in vol. ultim. decis.* 469. Leo *decis.* 72. *num.* 2. Et 5.

14 Supra stabilitam doctrinam, canonizatam nostri Regij Senatus decisione, exemplificat Font. *de pact. claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 5. à *num.* 136. in filio hæreditato à patre, in capitulis matrimonialibus, qui ut possit agere, ad revocationem bonorum, quæ alienata fuerunt à patre, & in ejus hæritate admitti, debet mortem patris clarè, & specificè probare, allegans rationem, quia agitur de magno præjudicio, quòd non alio consistere potest, quam in revocatione possessionis, in qua existebant bonorum patris possessores.

15 Præjudicium magnum in præsentī causa pariformiter resultat, ex longæva possessione, in qua existit pars hæc hære

hereditatis prælibati Mansi Sabater; cum acquiescerit, usque nunc in ea, à longè citra temporibus, vti succedens dictæ Eulaliæ Sabater, & Trias suæ Ataviæ; taliter quòd non valeret repari cautione aliqua, quia si daremus pro constanti, dictum Petrum Trias ob absentiam 15. annorum, prædecessisse Eulaliæ sorori suæ, hæc pars nunquam foret successura, nisi fateretur adversa, quòd jam posset memoratum præjudicium reparari si hæc pars probaret superviventiam dicti Petri, quia hoc esset supponere, nostri muneris esse hujusmodi probatio, & crasse fallaretur; quia vitam excipiendo allegans, illam non tenetur probare *Font. claus. 7 glos. 3. part. 1. num. 35. ibi: Nec vitam excipiendo allegans, tenetur ad ejus probationem.*

16 Tum quia prælibatam superviventiam probatam habet pars hæc, cum pro ea existat juris præsumptio, adhuc hodiernis temporibus, scilicet quemquam posse vivere, usque ad 70. aut 80. annos, vt fatentur communiter moderni *in l. fin. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Mennoch. lib. 6. præsumpt. 49. per tot. Cancer part. 3. cap. 1. num. 224. Roxas de incompatibilitate major part. 6. cap. 3. num. 21.*

17 Aliud exemplar traditur communiter à Doctoribus in muliere, quæ habuit maritum absentem, quæ vt secundo nubere possit, requiritur, nunc, tam jure civili, quàm Pontificio, quòd constet de morte mariti per certum nuntium, & per veras, & legitimas probationes, non alia de ratione, nisi quia agitur de gravi præjudicio, vt ab Imperatore Iustiniano constitutum fuit, in authentica, sed hodie, *Cod. de divortijs, text. in cap. In presentia extra de sponsalibus, & in cap. Dominus, extra de secundis nuptijs,* tenet Mascard. *de probat. conclus. 1074. nu. 2. Peregrin. de fideicom. art. 43. num. 41. Gutierres in præct. quest. quest. 8. num. 4. versic. Hodie, Leo dict. decis. 72. num. 2.*

18 Præexpressa doctrina, non devastatur fundamentis ab Adversa allegatis, quibus probatum habere asserit, quòd

non

3 Sed tamen præenarratam præentionem, triplici me-
 dio incivilem esse fatemur; quorum primum consistit, in
 defectu liberæ dispositionis præexpressi Ioannis Sabater te-
 statoris, de prælibata hæreditate, & Manso Sabater. Secun-
 dum in defectu probationis præorientiæ dicti Petri Trias
 ipsæ Eulaliæ, quam probare debebat adversa, vti principa-
 le fundamentum suæ intentionis, vt latius docebimus. Ter-
 tium fundatur in defectu validitatis Prælibati testamenti
 Ioannis Sabater, ob carentiam aditionis præhabitæ hæredi-
 tatis, & Mansi Sabater, non solum Ioannis Trias filij secun-
 dogeniti prædicti Pauli Anthici Trias, & hæredis dicti Ioan-
 nis, & Petri tertio geniti; verum etiam Eulaliæ Trias, quar-
 to genite, & Matris dicti Emanuelis agentis; ideoque vt cla-
 rius procedamus, in tres partes truncabitur discursus; in
 prima demonstrabimus, antedictum Ioannem Sabater te-
 statorem liberè, & ad suas voluntates disponere non posse
 de prædicta hæreditate, & Manso Sabater; in secunda præ-
 enarratam præorientiam dicti Petri Trias nullatenus re-
 manere probatam docebimus; In tertia nullum jus com-
 petere Emanueli agenti in prædicta hæreditate, ratione in-
 validitatis præexpressi testamenti, ob aditionis prædictorum
 defectum indicabimus.

4 Ad primam deveniendo Partem, à qua breviter nos
 expedimus, constanter defendimus, memoratum Ioannem
 Sabater testatorem, liberè disponere, non posse de prædicta
 hæreditate, & Manso Sabater; eo, quia casu quo sine liberis
 decederet (pro vt decessit, & partes sunt in confesso) inve-
 niebatur gravatus, illam restituendi Eulaliæ Sabater forori
 suæ, quòd probatum habere fatemur, vltimo elogio acto
 6. Septembris 1579, penes Benedictum Pla Nott. publicum
 Villæ Granullariorum, quòd reperitur in processu fol. 26. te-
 le, quo Elizabeth Sabater, Domina utilis, & proprietaria
 prælibatæ hæreditatis, & Mansi Sabater, sitæ in dicta Parro-
 chia de Ronzana, hæredem suum vniversalem instituit, di-

ctum Ioannem Sabater ejus nepotem, aliter nuncupatum Ioannem simplicem Sabater, cui sine liberis decedenti, substituit Iacobum Anthicum, alium nepotem, & fratrem dicti Ioannis simplicis, cui similiter obeunti, substituit Eulaliam Sabater, etiam neptem suam, & dictorum sororem, hujusque partis Ataviam.

5 Decefferunt sine liberis (pro vt partes sunt in confesso) Dictus Ioannes simplex, & Iacobus Antichus; ideoque substitutio memorati testamenti Elizabethis Sabater, purificata fuit in favorem dictæ Eulaliæ Sabater, quæ matrimonium contraxit cum Francisco Trias Agricola dictæ Parrochiæ de Ronfana, à quo fuit natus, & procreatus dictus Paulus Antichus Trias, eorum filius vnicus, qui suo ultimo elogio (vt fatentur testes pro hac parte ministrati, super art. 17, ex oblati 3. Septembris 1691.) instituit sibi hæredem dictum Iosephum Trias, filium ejus primogenitum, qui à vita migravit superstitè hac parte Mariæ Ionch, & Trias ejus filia vnica.

6 Quibus omnibus attentis, plenè, & concludenter remanet probatum, præhabitum Ioannem Sabater testatorem, non posse liberè disponere, de prædicta hæreditate, & Manso Sabater, cum substitutio in prækalendato testamento Elizabethis Sabater, proprietariæ dicti Mansi opposita, purificata fuerit in favorem dictæ Eulaliæ Trias, & Sabater, cui hæc pars per rectam lineam, vt docuimus successit.

7 His non obstat certificatoria obitus Eulaliæ Trias, ab adversa scedula oblata 11. Martij 1694. producta, qua probatum habere ait, prædictam Eulaliam Trias, & Sabater obiisse anno 1602. & sic prædecessisse Ioanni simplici ejus fratri, qui extremum vitæ clausit anno 1624. Ideoque præexpressum Ioannem Sabater, posse liberè disponere de prælibata hæreditate, & Manso Sabater fatetur adversa; quia facile præbemus responsum, dicendo, quòd ex enarrata obitus certificatoria, non constat de morte dictæ Eulaliæ Trias & Saba-

5
 & Sabater fororis, & neptis respectivè prædicti Ioannis simplicis, & Elizabethis, quia in ea solum docetur anno 1602. decessisse Eulaliam Trias, simpliciter, absque alia circumstantia, & vt probatum habeat adversa, dictam Eulaliam Trias & Sabater, dicti Ioannis sororem, dicto in anno obiisse, opus est, quòd in dicta certificatoria exprimat, dicto anno, vitam commutasse cum morte, Eulaliam Trias, & Sabater, vt ex sequentibus constabit.

8 Qua propter certiozem facimus adversantem, quòd ex certificatoria, noviter per hanc partem producta, extracta à libris decimarum, communionum, & obituum in Archivo Parrochialis Ecclesiæ Sanctæ Eulaliæ de Ronsana, reconditis, & custoditis; constat ab anno 1582 vsque nunc in eadem Parrochia Sanctæ Eulaliæ de Ronsana, diversas inveniri familias, & solares de Trias: videlicet, vnam nuncupatam Trias del Rieral, alteram Trias del Botch, aliam Trias del Pla, & alteram cum solo cognomine de Trias appellatam; sicque ob familiarum confusionem, evidenter resultat adversam præhabita obitus certificatoria, qua solum cognominatur Eulalia Trias simpliciter, non habere probatum dicto anno 1602. prædictam Eulaliam Trias, & Sabater decessisse, cum dictum cognomen Trias, absolute, omnibus præexpressis familijs commune esse, manifestè appareat.

9 Quòd majori de ratione procedit in casu nostro, quo præhabitam præorientiam Eulaliæ Trias, & Sabater, clarè, & specificè probare debet adversa, & non in confuso, & nubibus eam adducere, quia pars hæc existit in possessionem prælibati Mansi Sabater, vti succedens dictæ Eulaliæ Trias, & Sabater; ratione cuius stat pro hac parte Iuris præsumptio scilicet prædictam Eulaliam Trias, & Sabater supervixisse Ioanni Sabater, ejus fratri: nam possessio hoc commodum affert reo convento, vt inducat præsumptionem melioris Iuris, & anterioritatis actus, prout in terminis tenet Sabel. *in summ. divers. tract. verbo possessio num. 2. tum, & etiam*
 cum

cum subleuat, ab onere probandi titulum, & id rejicit in adversantem actorem, *S. Commodum instituta de inter l. Circa, ff. de probat.* Altograd. *in terminis pramorientia consil. 69. nu. 5.* Sabel. *loco supra citat.* Mennoch. *de præsump. lib. 6. præsump. 69. num. 1. cum pluribus quos citat, & fusius dicemus in secunda parte.*

10 Ex dictis inferitur solutio alterius objectionis adversantis, qua præ tendit ex meritis processus, non constare, memoratam Elizabethem Sabater, non esse dominam, & proprietariam prælibati Mansi Sabater; quia dum hoc dixit, non benè perpendidit, nec in sui animadversionem duxit, quòd prædicta Elizabeth Sabater in suo præexpresso testamento se dominam proclamavit præhabiti Mansi Sabater, quæ enuntiativa cum sit antiqua, scilicèt de anno 1579. corroborata cum antedicta possessione hujus partis dictæ enuntiativæ correspondenti, plenè probat ejus dominium. Mennoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 133. num. 25.* Mascard. *de probat. conclus. 106. tom. 1. num. 12.* Ramon *consil. 37. num. 217.* non sat laudandus Senator, Nobilis Bonaventura de Tristany *tom. 2. decis. 38. num. 12.* qui ita decisum esse ait 7. Januarij 1684, referente Nobili Dom. Iacobo de Potau, & Moles R. S. M. in favorem Syndici, & Universitatis de Dorrius, & operariorum Ecclesiæ ejusdem, contra Stephanum Collet, & alios in actis Golorons Nott.

11 Ad secundam accedendo partem, vt clariùs procedamus, prælibandum est, quòd præ tenditur ab adversa, ex testium depositionibus, ab ipsa ministratorum, super articulo 8. ex ab ipsa oblatis 27. Aprilis 1691. plenè remanere probatum, Petrum Trias filium tertio genitum dicti Pauli Anthici Trias, obiisse vivente Eulalia Trias ejus sorore; ex eo quia asserit, ex eis constare fuisse absentem à dicto anno 1651. à prædicta Parrochia Sanctæ Eulaliæ de Ronsona, nulla de eo, vsque nunc habita noticia, à quo tempore vsque ad mortem dictæ Eulaliæ (cui vt diximus evenit 5. Octobris

non solum absentia 15. annorum, quis præsimitur mortuus; verum etiam quinquennialis; quia præter quòd Authores ab adversa allegati, quando hoc aiunt, non loquuntur in causis magni præjudicij; imò in his contrarium fatentur; Cæterum eorum doctrinæ, non applicantur casui nostro, nec benè captæ fuerunt; quia facere debet differentiam adversa, de casu in quo remanet probatum, an absens fuerit luxuriosus, bellicosus, senex, vagabundus, debilis corporis, aut, si se contulerit ad partem, in qua pestis, aut bellum datur, & si in bello, an multi in conflictu decesserint, aut si ingressus sit navem, quæ perierit, aut si profectus fuerit in loco longinquo, & remotis regionibus, & ibi diligenter perquisitus, & an qui cum eo profecti fuerunt, sint reversi: & de casu in quo nulla ex conjecturis prædictis, remanet concludenter probata; nam omnes Doctores, qui docent quinquenniali absentia, mortuum præsumi absentem, loquuntur in primo casu: videlicet aliqua ex præcarratis conjecturis concurrenti, simul cum suspitione mortis, & in his terminis præhabitam præpositionem statuunt DD. ab Adversa allegari, utpote Bart. *in suo tract. de testibus num. 39.* Maranta *in l. Is potest num. 165. ff. de acquirenda hereditate,* Marcard. *de probat. conclus. 1076. num. 5.* Peregrin. *de fideicom. art. 43. num. 44. vers. Hæc tamen.* Natta *consil. 241. num 1. & 2.* Cortiada *decis. 198. num. 17.* Leo *decis. 72. num. 3.* Andreol. *contro. 6. num. 3.*

19 Canonizantur prædicta ex celebri doctrina Roxas *de incomp. major. part. 6. cap. 3. num. 20.* ibi: *Veluti si post quinquennalem absentiam concurrat, quòd tempore quo abesse cepit, jam erat senectute affectus, vel laborabat periculosa infirmitate, vel valde debilis erat natura, vel suscepit navigationem in mari, vel ad bellum profectus est, vel quia licet diligenter perquiratur de absente nullibi reperiatur.*

20 Nulla ex prædictis conjecturis, remanet probata, ex meritis nostri processus; cum ex eis non constet, quo in

B loco

loco profectus fuit dictus Petrus Trias, nec si se contulit ad partem in qua pestis, aut bellum dabatur, nec si luxuriosus fuit, aut bellicosus, nec si debilis corporis, aut vagabundus; cum posset certam habitationem in aliquo loco habere, nec si fuit diligentur perquisitus, quod probare debebat aduersa, vt Iudex adhuc arbitrari posset, præsumptionem mortis dicti Petri Trias, vt in simili casu litteraliter tenet Ripoll *var. cap. ult. num. 22. § 23.* vtpotè in eo, qui se fundat in morte absentis, cuius vita durante fuit creatum violarium, vt infra latius docebimus.

21 Imo contrariæ extant in nostro casu conjecturæ, vt dictus Petrus Trias, non præsumatur præmortuus Eulaliæ forori suæ prælibata absentia 15. annorum: videlicet adolescentia dicti Petri Trias, cum præsumptione Paulo post dicenda; quia ex depositionibus testium per aduersantem ministratorum, super art. 8. ex ab ipso oblatis 27. Aprilis 1691. constat, dictum Petrum discessisse à patria sua anno 1651. quo in tempore, vt constat ex fide Baptismatis, solum erat ætatis 23. annorum, & per consequens anno 1666. quo decessit Eulalia Trias, solum habebat 38. annos, quæ circumstantia cum juris præsumptione, quod quis hodiernis temporibus, potest vivere, vsque ad 70. aut 80. annos, vt probabimus num. 16. certum est non posse dici memoratum Petrum Trias prædecessisse prædictæ Eulaliæ forori suæ.

22 Et non solum absentia 15. annorum, non potest similis adolescens viginti, aut viginti tres annorum præsumi mortuus; verum etiam, nec absentia viginti annorum, pro vt ad litteram tenet Mennoch. *dict. lib. 6. præsumpt. 49. n. 28.* vbi proponit casum, quo vxor alicujus absentis, stabat in possessionem bonorum mariti, & cum dubitaretur de ejus morte, ob diurnam absentiam, ejus agnatus petebat ejus successionem, asserens illum præsumi decessisse; vxor verò dicebat, se conservari debere in possessionem, cum adhuc vivere præsumeretur, quo in casu ait; quod prudens Iudex perpendere

pendere, atque considerare debet, numquid à contendenti-
 bus de vita, vel morte presumptiones, & conjecturæ aliquæ
 probatæ sint, & tunc sequi debet conjecturas, quæ sibi vide-
 buntur validiores; si verò de vita, vel morte, nihil deductū,
 vel probatum sit, debet inquirere Iudex, cujus ætatis esset ab-
 sens, quando abesse cepit, taliter quòd, si quis adolescens vi-
 ginti annorum abesse cepit, vel captus esset, à Turca, & de eo
 nihil intra decem, aut etiam viginti, & plus annos auditum
 esset, non debet tunc Iudex conjecturam facere illum deces-
 sisse; cum experientia compertum sit, aliquos adolescentes
 captivos Turcarum, esse domum reversos post viginti, aut
 plures annos suæ captivitatis, ad differentiam illius, qui abesse
 cepit, cum esset ætatis quinquaginta, vel plus annorum, quia
 tunc si de ejus vita, vel morte, non constat conjecturam
 facere poterit Iudex illum decessisse; cum experientia quoti-
 diana doceat homines, ut plurimum hoc tempore, non ex-
 cedere septuagesimum quintum, aut octuagesimum an-
 num suæ ætatis.

23 Idem tenent Corn. *consil.* 195. col. 1. § 2. Bart. *in*
l. Cum agnatos, Cod. de captivis, Peregrin. de fideicom.
art. 43. num. 44. qui concludunt, quòd licet juvenis anno-
 rum viginti, jam recessisset à patria, & steterit absens per an-
 nos triginta, non tamen ex hoc presumetur mortuus, nisi
 probetur, & licet postea Peregrin. *in dicto loco, versic. Hac*
tamen dicat, quòd si juvenis steterit absens per annos quin-
 que presumitur mortuus; sed tamen loquitur in juvene luxu-
 rioso, bellicoso, qui vagare cepit, & de cujus morte suspita-
 tur, ut constat ex illis verbis, ibi: *Quòd si juvenis lussor lu-*
xuriosus, vel bellicosus vagare cepit, &c.

24 Ex hucusque dictis evidenter apparet devastata pre-
 sumptio mortis dicti Petri Trias prelibata absentia 15. an-
 norum, quia hæc tollitur, per nostram supra enarratam pre-
 sumptionem: scilicet adolescentem viginti tres annorum
 posse vivere, usque ad triginta octo annos; nam una pre-

sumptio per aliam tollitur, *l. Divus, ff. de integrum restit.*
 Salgad. *de supplic. ad Sanctissimum, part. 2. cap. 34. n. 190.*
 & precipue in casu nostro, quo dicta præsumptio est magis
 probabilis, quam esse mortuum quindecim annorum ab-
 sentia, & ideò vti fortior vincit contrariam præsumptionem,
 vti debiliorem, Salgad. *de supplic. ad Sanctissimum loco*
proximè citat.

25 Et licet versaremur in dubio, ob concursum, seu
 præsumptionum paritatem: nempè adolescentem ætatis vi-
 gintitres annorum, vixisse vsque ad annos 38. seu mortuum
 fuisse 15. annorum absentia; tamen præferenda esset pars
 hæc, vti rea, & possessrix. Speculator *de jur. dela. §. 1. n. 9.*
 Cephal. *conf. 152. num. 30.* Alciat, *reg. 3. præsumpt. 44. n. 1.*
 Tiraquel. *de jur. primogen. quest. 17. opinio 11. num. 2.* Sal-
 gad. *de supplic. ad Sanctissimum, loco supra citat. num. 193*
 nam possessio paritatem præsumptionum ad imparitatem
 reducit, Salgad. *dict. loco num. 194.*

26 Augentur prædicta, si attenditur, quòd hæc pars in
 sui favorem habet, juris illa præsumptio à nobis supra stabi-
 lita, scilicet quemquam hodiernis temporibus posset vivere,
 vsque ad 70. ad 80. annos, & in dubio, & paritate pronun-
 tiandum est pro eo, qui habet regulam pro se. *tex. in l. fin.*
Cod. de hered. instituendis, l. Apud antiquos Cod. de furtis,
l. Illud, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Mantica de conject. ult.
volunt. lib. 5. tit. 15. num. 131. Surd. *decis. 104. num. 38.* Ri-
 poll *var. cap. ult. num. 16.* tum, & etiam si inspicitur illud
 juridicum, & vulgare in nostro jure brochardicum, scilicet
 in pari causa meliorem esse conditionem possidentis, & pro
 eo judicandum Mennoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 69.*
num. 7. cum pluribus quos citat.

27 Sed ad quid affligitur pars hæc, tanto juris discursu!
 Dum in favorem possessoris, habet expressam doctrinam Al-
 tograd *consil. 69. n. 46.* vbi loquendo proprijs in terminis
 nostri casus, quo dubitatur ex duobus quis prius descefferit,

ob

ob vnius absentiam, sic ait: *Et solum propter absentiam dubitatur quis prius deceaserit; ideo melior est conditio possidentis, quia hoc casu ordo mortis probari potest, per testes, aut alio modo, & donec probetur interim possessori favetur.*

28 Idem asserit, *dict. consil. 69. num. 36. vers. Secundo respondetur.* Vbi formalissimis verbis fatetur, quod quando ignoratur, & sumus in dubio ex duobus, quis prius vitam cum morte commutaverit, favendum est reo convento; adeo, ut capi debet illa praesumptio ordinis mortis, quae possessori faveret, quod procedit etiam si huiusmodi dubietas existat inter testatorem, & haereditem; nam etiam in hoc casu, praesumptio juris est in favorem possidentis, *Bart. in l. Si inter num. 1. vers. Sed quaro, ff. de rebus dubijs, Bald. cons. 176. & consil. 216. lib. 4. & consil. 145. lib. 5. Mantica de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 4. num. 7. Fusar. de substit. quest. 436. num. 15. & alij quos citat Altograd. dict. cons. 69. num. 6.*

29 Et quod tollit omnem difficultatem est, quod in casu nostro praemortientia dicti Petri Trias, a jure praesumi non potest aliqua absentia; qua propter animadvertere debet adversa, quod maximum extat discrimen, inter praesumptionem mortis simpliciter, & praesumptionem praemortientiae: Prima potest praesumi longa absentia; Secunda vero, si est fundamentum intentionis agentis (ut in casu nostro) absentia aliqua praesumi, non valet pro ut literaliter tenet *Altograd. dict. consil. 69. num. 27. ibi: Vnde succedit conclusio habens, quod ubi aliquem praedeceperit, aliumque superstitem fuisse, est fundamentum intentionis alicujus, ad eum spectat probare, nec lex aliquid praesumit; Nisi in casibus expressis in jure, aliqua particulari ratione, vel favore puta ad favorem impuberum, qui praesumuntur praedeceperit; aut ad favorem descendentium, qui praesumuntur supervixisse; secus in alijs in quibus non est ordo natura.*

30 Manifestum enim est ex dictis, quod ut praeprefus Petrus Trias praesumatur Eulaliae praemortuus, nullus est favor

favor, cum de impubere, nec de descendantibus non loquamur; sed inter collaterales, in quibus non est ordo naturæ utpote inter dictum Petrum, & Eulaliam fratres, versatur tota quæstio nostra; & ideo non solum propter prædictam quindecimnalem absentiam, lex aliquid præsumere non potest de prælibata Petri præmorientia; verum etiam nulla.

31 Prædicta à nobis supra stabilita, majorem vim habent si attendimus, quòd nuda absentia quindecim annorum, sine aliqua ex conjecturis expressis *n. 18.* non est sufficiens, ut quis mortuus præsumatur; cum ad hanc præsumptionem requiratur ad minus absentia viginti annorum cum suspicionem mortis. *Cavaler. decis. 344. num. 3. Leo decis. 72. n. 4. tom. 1. Aymon. consil. 127. num. fin, Scoabar de ratioc. admin. cap. 6. num. 49. Et melius num. 52.* ubi videtur adhuc non contentari, sola absentia viginti annorum, ut quis mortuus præsumatur non concurrentibus alijs circumstantijs, & præsumptionibus; & sic pluries vidisse decisum ait, ab Auditoribus Pincianæ Cancellariæ; & adhuc in his casibus fit adjudicatio hæreditatis proximioribus absentis cum solita cautione, de restituendis hæreditatis bonis, casu quo absens reverteretur, *Scoabar de ratioc. admin. dict. cap. 6. num. 49 vers. Quòd verum intelligerem, Et dict. num. 52. Leo decis. 72. num. fin.* ubi in casu absentia triginta, & plus annorum hanc cautionem præstari ab actore debere ait, & sic ab eo fuisse decisum anno 1609.

32 Alia est circumstantia non mediocriter ponderanda, ut Petrus Trias nuda absentia 15. annorum, non præsumatur præmortuus Eulaliæ suæ sorori, quia ipso non præmortuo, imò vivente prædefuncta Eulalia, adversa non esset successura ad dictam hæreditatem Mansi Sabater; quia cum pretendat succedere per mediam personam dictæ Eulaliæ ipsa præmortua adversæ successioni locus non esset, nec vllum jus ei competere posset, propter caducationem gradus dictæ Eulaliæ, *Bonden. colluct. leg. 41. num. 66. Amato var.*

resol.

resol. cap. 40. per tot. Vicecan. Crespi observ. 41. à num. 5. Peregrin. de fideicom. art. 15. à num. 32. Cancer var. part. 3 cap. 22. num. 219. § 220. Font. decis. 475. num. 15. § melius de pact. claus. 5. glos. 10. part. 2. num. 34. § 35. præcipuè in casu nostro, in quo transmissioni locus esse non potest, cum nullæ adsint, neque adesse possint conjecturæ vocationis filiorum dictæ Eulaliæ, nec transmissionis inducendæ in eorum favorem.

33 Doctrinæ ab adversa ponderatæ si aliqualem possent inferre difficultatem, esset in casu, quo dictus Emanuel actor absolutè esset substitutus, & indifficiliter succedere deberet dicto testatori, semper, & quotiescumque post mortem dicti Petri absentis, quia tunc licet mors, non esset tam plenè probata, posset intrare dictus Emanuel, cum solita cautione; Adverò cum substituta, & vocata post mortem dicti Petri, & qui succedere poterat, esset dicta Eulalia mater dicti Emanuelis; ut dictus Emanuel obtinere possit, & hæreditatem testatoris capere per mediam personam, & tanquam matris hæres, ipsius superviventiam, & Petri præmorientiam clarè, & specificè probare debet, quia quoties tempus est de substantia, & decisivum quæstionis, vel vis consistit in tempore, tunc præcisè, & concludentè probari debet, Mansi. *consult. 342. num. 17. tom. 4. Gratian. discept. foren. cap. 721. num. 33. cap. 874. num. 44. cap. 946. nu. 31. Merlin. decis. 496. num. 1. Rota decis. 731. num. 17. § decis. 480. num. 23. part. 13. recent.*

34 Supradictis non obstat, imò stipulatur Font. *de pactis claus. 7. glos. 3. part. 1. à num. 33.* ubi affert binas decisiones vnam num. 33. qua fuit admissus substitutus agens, non plenè probata morte instituti, imò reputato pro mortuo quinquenniali absentia, alteram n. 34. qua etiam fuit admissus substitutus agens, non plenè probata morte instituti; quia ultra quòd decisiones ibi relatæ, sunt in casu ejusdemmet substituti agentis, qui de necessitate post mortem absentis,

sentis, quocumque tempore cito, aut tardius successurus erat dicto absenti, & de substituto, cujus filij non fuerunt positi in conditione, sicque valdè dissimiles à nostro, in quo actor non est qui fuit substitutus, sed ejus mater per cujus mediā personam prætendit succedere absenti, & ipsa præmorta, non est successurus, vt diximus num. 32. tamen non acquiescit Fontan. his immaturis adjudicationibus, imò à *nu.* 39. ad 44. contrariam opinionem, tum rationibus, tum fundamentis iuridicis, stabilitam relinquit insequendo Regij Senatus decisionem in terminis, quàm refert *tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 5. *n.* 136. *vers.* *Hac tamen.*

35 Tum quia Fontan. *dict.* *num.* 33. *dict.* *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 1. loquitur de absente vagabundo, qui certam habitationem aliquo in loco non habebat, & de eo qui inter compatriotas, & notos nihil fuit scitum de ejus vita postquam fuerunt reversi, & *num.* 34. verba facit de absente, cujus à die conditi testamenti, in quo jam non nominebatur impubes transferant 78. anni, & de substituto agente contra reum, qui sive præmortuus fuisset institutus, sive non, injustè possidebat, vt latius dictis in numeris est videre, & ideò multis de rationibus dictæ doctrinæ, non applicantur casui nostro, in quo nulla ex dictis rationibus militat.

36 Et vt adversa certior fiat sententiæ, & opinionis Fontan. *dict.* *in loc.* *videat eum num.* 44. in quo lamentatur de eventu ratione decisionis ab eo relatæ *nu.* 33. qua pro mortuo fuit reputatus absens quinquenniali absentia: fatetur enim, quò non fuerunt elapsi quatuor anni, ex quo comparuit, coram eo mulier, quæ erat primò vocata in testamento, conquerens, quòd se adhuc viva alteri suo successori, & post eam vocato, adjudicata esset hæreditas; cui cum grave esset hæreditatem jam vt tuam semel adeptam relinquere, & restituere mille diffugijs vsus fuit; taliter quòd dubitabatur si multis in annis dicta mulier, quòd suum erat reciperet.

37. Ex præenarratis manifestum est, locum non habere, petita ab adversanti scedula oblata 9. Julij 1693. utpotè adjudicatio dictæ hæreditatis Mansi Sabater, ad effectum eam administrandi, uti curator dicti Petri absentis, pro tempore, quo juxta ejus ætatem naturalitèr posset vivere; quia hoc est supponere, quòd adversans præsumpta morte dicti Petri per longævam, & diuturnam absentiam, ei successurus est, & crasse fallitur ut diximus; non enim sufficit mortis præsumptio, per lapsum centum annorum, nec ultra, nec potiori jure, fovebitur tunc, quam ex nunc, nisi mors concludentur probetur evenisse adhuc vivente Eulalia, hancque hæreditatem adijisse; cùm necessario tota hæc probatio requiratur, ut adversans possit succedere, tanquam ipsius hæres ut infra demonstrabimus.

38. Similiter omnia à nobis suprâ allegata, obnubilare prætendit Adversa dicta scedula oblata 9. Julij 1693 qua asserit prælibatam absentiam 15. annorum dicti Petri Trias remanere adminiculatam ex binis testium depositionibus ab ea administratorum, super 8. art. ex oblatiis 27. Aprilis 1691 videlicet ex depositionibus Joannis Ciurans, & Torra, & Joannis Barbany Agricultarum dictæ Parrochiæ Sæctæ Eulariæ de Ronsana, ex quibus fatetur libenter constare, habitam fuisse notitiam in dicta Parrochia, & esse publicam vocem, & famam dictum Petrum Trias decessisse anno 1651. in obsidione hujus Civitatis; sed tamen, quia luce clarior est, famam publicam mortis, ex eis non remanere probatam transcribi eorum depositiones, de verbo ad verbum, in præfenti Juris Discursu decrevimus.

39. Et in primis dictus Joannes Ciurans, & Torra testis in ordine tertius super dicto art. 8. sic ait: *Que lo que ell testimoni sab, y pot dir en lo contengut en dit article es, que Jaume Trias fill segon de dit Pau Antich Trias pages de la dita Parroquia de Santa Eularia de Ronsana, molts anys ha, que se ausentà de la dita Parroquia de Santa Eularia*

C laria

laria de Ronsana, de tal manera, que no se ha tingut noticia de ell desde el dia se ausentà, y se te per cert, que dit Jaume Trias, se perdè en lo temps del siti de Barcelona, que haurà cosa de 40. anys, y te per cert ell testimoni, que si dit Jaume Trias no hagues pres alguna desditxa, seria tornat, y ell testimoni ne tindria noticia, lo que diu saber ell testimoni, tant per trobarse ell dit testimoni en dita ocasiò, y de las horas ensà, habitant en dita Parroquia de Santa Eularia de Ronsana; com tambe per esser tal la veu, y fama publica en dita Parroquia, sens que ell testimoni, hage ohit dir cosa alguna en contrari.

40. Ioannes vero Barbany Agricola dicte Parrochie de Ronsana, sic asserit: *Que lo que ell testimoni sab, y pot dir sobre lo contengut, y enarrat en dit article es, que lo dit Jaume Trias, fill del dit Pau Antich Trias, pages de la dita Parroquia de Santa Eularia de Ronsana, molts anys ha que se ausentà de la dita Parroquia de Santa Eularia de Ronsana, de tal manera, que despres ensà, se ausentà de dita Parroquia, no se ha sabut mes noticias de ell, y es cert, qui si mes haguès aparegut, ell testimoni, com à tant noticiòs, del ques fa en dita Parroquia, ne tindria noticia, y la comuna noticia, y judici que se ha fet de dit Jaume Trias es, que mori en lo any 1651. en lo temps fonch lo siti de Barcelona, ò per lo menos à les hores desapareguè.*

41. Ex quibus oculenter apparet nullatenus constare de publica fama mortis dicti Petri; imò nec de notitia mortis, que possit esse adminiculum, vt presumatur mortuus absentia 15. annorum, quia ultra quòd, non loquuntur de Petro Trias, sed de Iacobo, nec de filio tertio genito, sed de secundo, hoc vnum est, quòd hoc fatentur vagè, de credulitate, & absque certitudine, vt constat ex illis verbis prime depositionis, ibi: *Se te per cert, se perdè en lo temps del siti, & ex verbis secunde, ibi: Y la comuna noticia, y judici que sen ha fet de dit Jaume Trias, es, que mori en lo any 1651. en lo temps*

temps fonch loſiti de Barcelona, ò per lo menos à les hores de-
 ſapareguè; & teſtes de credulitate, & vagè deponentes non
 probant; Ang. in *Authen. de hered. § fal. §. Hinc nobis,*
col. 3. verſ. Secundò, Mascard. *de probat. conclus. 1363. n. 3. §*
conclus. 1369. num. 46. præcipuè, ſi non ſumus in antiquis,
 vt in caſu noſtro Mascard. *dict. conclus. 1363. num. 21.*

42 Et caſu, quo hoc cùm certitudine faterentur, etiam
 non probarent, quia ad id, quòd attinet ad mortem dicti
 Petri, aut Iacobi, extra articulum deponunt, cùm dictus ar-
 ticulus oct avus, ſuper quo deponūt, vllum verbum faciant
 de morte Petri, nec Iacobi dicto in anno, nec alio tempore,
 ſed de abſentia Petri, & teſtes extra articulum deponentes,
 non probant Bart. in *l. Si duo patron. §. Idem Iulianus, de*
jur. iuran. Ang. in l. 2. col. 2. de juris, om. jud. Mascard.
de probat. concl. 1365. num. 1.

43 Rurſus de fama publica, ſolum deponit Ioannes
 Ciurans, & Torra, & illa, adhuc non cadit ſupra mortem
 dicti Petri, aut Iacobi, ſed ſupra abſentiam, quia ſi caderet
 ſupra mortem, ſuſpectus eſſet de falſo; cùm cæteri de tali
 fama non loquantur; & caſu quo ambo deponerent de
 publica voce, & fama (quòd manifeſtè negatur) etiam
 fidem vllam eis tribui poſſet, quia in civilibus teſtes depo-
 nentes de publica voce, & fama, requiritur vt probent, &
 adminiculum faciant, quòd dicant maiorem partem popu-
 li ſic ſentire, vnde fuit orta, & à quibus originem habuit;
 quin ſufficiat ſi dicant eſſe publicam vocem, & famam, &
 à pluribus audiviſſe vt in *l. De minore, §. Plurium, col. 5.*
verſic. Sed quid ſi dixit, ff. de quaſt. Mascard. de probat.
conclus 1074. à num. 9.

44 Et dato, & non conceſſo, imò expreſſè negato, quòd
 dicti teſtes deponerent de fama publica mortis dicti Petri
 anni 1651. etiam probationem non facerent, quia tunc mors
 eſſet recens, & non antiqua, vtpotè de anno 1651. & hæc
 non probatur per famam, Mascard. *de probat dict. conclus.*

1074. *num.* 4. tum & etiam esset in loco viciniore, & non remoto patriæ suæ, & tunc non sufficit mortem probare per famam, cum aliæ probationes sumi possint, & testes inveniri, Mascard. *dict.* loco *num.* 5. Ripoll *var. cap. ult. n.* 26. *in fine*, Peregrin. *de fideicom. art.* 43. *num.* 42. Andreol. *contro.* 6. *num.* 3.

45 Et ut clarius pateat, prælibati testes vllum posse facere adminiculum, probationis mortis dicti Petri non concurrenti aliqua ex conjecturis supra expressis *num.* 18. transcribere decrevi tradita à Ripoll *var. cap. ult. à num.* 1. ubi affert casum, quòd cum prætenderetur pro parte Simeonis Font, Agricolaë Castri Sancti Michaëllis Gali, in expositione cujusdam retroclami, contra eum expositi, ratione cujusdã violarij probare mortem Fratris Michaëllis Corrons, Religiosi Beatæ Mariæ de Carmelò, cujus vita inter alias durante, fuit creatum violarium fuerunt ab eo producti tres testes, quorum primus deponebat, de absentia 14. annorum dicti Corrons, & simul à pluribus audivisse illum decessisse, secundus se audivisse à Nobili quodam, qui dicebat dictum Corrons decessisse. Tertius se audivisse quendam Religiosum Carmelitanum dicentem, se in Francia vidisse, quoddam sepulchrum, ubi dicebatur sepultum fuisse dictum Fratrem Corrons; & hoc non obstante mors dicti Corrons, nõ potuit haberi pro probata, ut fatetur dicto loco *nu.* 2. § 3. allegans rationem *num.* 23. dicendo, quòd non potuit mors dicti Corrons, dici probata, quia in dicta probatione, aliqua ex supra allegatis à nobis conjecturis *num.* 18. non concurrebat, ut in dicto *num.* 23. est videre, ibi: *Nec probaverat, cujus ætatis esset dictus Corrons: quando abesse cepit, nec quanto tempore haberat, quo in Loco, an in Castris, seu in bello, & si in Castris, an multi in conflictu descesserint, si verò navigavit per mare, an qui eum eo profecti sunt reversi fuerint, vel non de quibus, & similibus circumstantiis debebat constare, ut Iudex arbitrari posset, an ille Corrons viveret.*

Ecce

46 Ecce quam majori certitudine, deponerent prælibati testes de morte Fratris Michaëllis Corrons, quàm testes ab adversa producti de morte Petri Trias & non obstante, quòd ex meritis processus constabat de absentia dicti Corrons, ut ipse Ripoll fatetur *dict. loc. num. 28.* tamen prædictæ testimoniū depositiones, non potuerunt facere adminiculum, ut ejus mors cum dicta absentia diceretur probata, non concurrenti aliqua conjectura ex præexpressis *num. 18.* igitur multò minùs in casu nostro, prælibatæ depositiones de credulitate, absque certitudine, & sine alia circumstantia possunt facere adminiculum, ut mors dicti Petri Trias, possit haberi pro probata cum absentia 15. annorum.

47 Et licet postea *num. 28. d. cap. ult.* asseveret Ripoll, quòd sententia lata mense Octobris 1625. fuit conclusum, & sententiatum in favorem dicti Simeonis Font, & quòd mors dicti Fratris Michaëllis Corrons, fuit habita pro probata; sed tamen non quia prælibata absentia, cum dictis testimoniū depositionibus, sufficiens esset, ut pro mortuo haberetur dictus Corrons, ut ipse fatetur *num. 2. 3. & 23* sed quia se absentavit major sexagenario plusquam 26. annis, ut in dicto *num. 28.* est videre; Ideòque sola ætas plusquam 60. annorum cum prælibata absentia 26. annorum fuit causa, ut pro mortuo haberetur dictus Corrons, & non absentia 26. annorum cum dictis testimoniū depositionibus, & rectè, quia ut toties diximus, & præcipue *num. 16.* homines, ut plurimum hoc tempore, non excedere 75. aut 80. annum suæ ætatis, & eo in tempore, dictus Corrons habebat plusquam 86. annos, quæ absentia, & ætas, longè distat à casu nostro, quo ut sæpius loquuti fuimus, memoratus Petrus Trias abesse cæpit, cum ætatis esset 23. annorum, à quo tempore, usque ad mortem dictæ Eulaliæ, solum habebat 38. annos, ideòque manifestè videtur, præhabita absentia dicti Trias, cum dictis testimoniū depositionibus, sufficiens non esse, ut præmortuus dictæ Eulaliæ reputetur.

Ad

48 Ad tertiam perveniendo partem, aliud fateamur esse medium, non mediocriter exclusivum, præventionis adversæ, scilicet defectum validitatis, prælibati testamenti Ioannis Sabater, saltem quo ad institutionem, & ejus effectus, qui fundatur in carentia aditionis suæ hæreditatis, non solum Ioannis Trias hæredis ab eo instituti, & Petri Trias absentis, ejus substituti; sed etiam Eulaliæ Pasqual, & Trias ultimo loco vocatæ; si enim tritum est in nostro jure, quod si ex testamento, non aditur hæreditas per hæredem scriptum, nil ex eis, quæ scripta sunt, quo ad institutionem, & ejus effectus valet? *l. Si nemo, ff. de testamentaria tutela, Cancer part. 1. cap. 4. n. 56. § 66. cum seqq.* quanto minus valere poterit, præhabiturum testamentum, in quo non solum hæres scriptus adivit verum, nec substitutus, nec ultimo loco vocatus?

49 Maximè in casu nostro, in quo agens, agit uti hæres ultimo loco vocati, utpotè prædictæ Eulaliæ Pasqual, & Trias, ad quem, ob prædictam aditionis carentiam, prælibata hæreditas transmitti, non potest, cum hæc non adita regulariter, non transmittatur ad hæredes, imò habetur, ac si delata non fuisset, *l. Si ex juribus in principio, ff. de suis, & legitimis hæredibus, l. Si infanti, Cod. de jur. deliberandi, l. Vnica, §. in novissimo, Cod. de cad. tol. Cancer part. 3. cap. 21. num. 3.*

50 Nec in casu nostro, aditio dicti Ioannis hæredis instituti, & Petri absentis, nec Eulaliæ Pasqual, & Trias, præsumi valet, quia hæc nunquam præsumitur, sive hæreditas sit opulenta, sive damnosa, sed ab allegante, & ab eo, qui in ea fundatur, est concludenter probanda, ita ut nec inducatur per actus equivocos, Gratian. *discep. foren. cap. 706. num. 27. cap. 711. num. 54. cap. 733. num. 3. § cap. 752. num. 22. Magon. decis. Flor. 64. nu. 33. § decis. 148. n. 3. § seqq. Cavaler. decis. 431. § decis. 452. per tot. Surd. decis. 339. num. 17. Rota part. 10. recent. decis. 141. num. 1.*

littera-

litteraliter Sabel. in summa divers. tractat. verbo aditio, num. 1.

51 Et licet ab adversante deducatur, ipsi competere restitutionem in integrum, ex capite Iusta ignorantia, ad adeundam prelibatam hereditatem, qui hanc competere ait, cuicumque heredi venienti, ex persona heredis defuncti, non adeuntis ob ignorantiam suae institutionis, quod procedere fatetur, tam ex generalitate dispositionis, text. in l. Non solum, ff. de in integrum restitutione, ubi heredi conceditur restitutio, quae defuncto concederetur si viveret, qua ex particulari text. in l. Panthonius 85. ff. de acquirenda hereditate, Fontan. decis. 484. num. 11. Cancer part. 3. cap. 21. num. 19. § 196. & quod si praedicta Eulalia Pasqual, & Trias, ignorans non fuisset, adivisset, quia hereditas opulenta, & non onerata praesumitur adita, quia non praesumitur, quem velle omittere lucrum, sibi delatum, Gratian. discept. foren. cap. 78. num. 17. vers. Praeterea, § num. 30.

52 Sed tamen, quidquid sit de praedicta doctrina adversa fallitur in supposito: supponit enim, praedictam Euliam Pasqual, & Trias, habere ignorantiam suae institutionis, & certe non sufficit illam supponere, sed eam probare debet; quia licet, regulariter ignorantia facti alieni praesumatur, ex cap. Praesumitur de reg. jur. in. 6. tamen haec praesumptio locum, non habet, quando est fundamentum intentionis agentis (vt in casu nostro) Cavaler decis. 151. a num. 1. Mandel. consil. 18. per tot. Barbof. de axiom. jur. axiom. 113. num. 12. Card. Tusc. litt. I. cons. 23. per tot. Sabel. in summa divers. tract. verb. Ignorantia, num. 1. vers. Quod cum, & in verb. Transmissio, num. 2. vers. Quod, Rota Romana part. 16. recent. decis. 407. num. 2. § 3.

53 Et non quomocumque, ea probare debet, vt ex eius capite ei concedatur restitutio in integrum; nam opus est, vt eam probet, verosimilem, & vnde quaque probabilem, & non labefactatam, aliqua scientiae praesumptione, aut sus-
pitione

pitio[n]e negligentia[e], Decius *consil.* 272. *in fin.* *versic.* *Nec obstat*, Hond. *cons.* 83. *num.* 69. *lib.* 1. *§* *cons.* 80. *n.* 62. *lib.* 2. Odd. *de restitutione in integrum part.* 1. *quast.* 38. *art.* 16. *num.* 60. Giurb. *decis.* 91. *num.* 3. Cavaler. *decis.* 151. *num.* 5. Altograd. *cons.* 94. *num.* 14. *cum alijs*: nam stantibus conjecturis scientia[e] ignorantia, non est probabilis, nec verosimilis, Bart. *in l. Si cui*, *§.* 1. *num.* 3. *vers.* *Hoc probabo*, *ff.* *de accusat.* Odd. *de restitut. in integrum*, *quast.* 36. *art.* 6. *num.* 56. Cavaler. *dict.* *decis.* 151. *num.* 6.

54 Crassa enim ignorantia, & supina, non est idonea, ut alicui concedatur praedicta restitutio in integrum, Surd. *decis.* 221. *num.* 14. *in fine*, Decius *cons.* 29. *in fin.* Paris. *cons.* 16. *num.* 239. *lib.* 2. Cavaler. *dict.* *decis.* 151. *a num.* 2. nam haec pro scientia habetur, *cap.* 2. *de tempor. ordin. in 6.* *vbi glos.* *in verb.* *Affectata*, Cavaler. *dict.* *decis.* 151. *num.* 5.

55 Plurimae extant in casu nostro conjecturae, quibus probatur memoratam Eulalam Pasqual, & Trias, habere scientiam suae vocationis, quarum prima trahit originem, ab ipso testamento, quod statim innotescere solet, praecipue inter conjunctos, ut erat praedicta Eulalia, quia testamenta statim solent aperiri, & publicari, Decius *in l. Is qui in Provincia*, *§.* *Quod si stipulatus*, *ff.* *Si certum petatur*, Castr. *consil.* 94. *num.* 2. Altograd. *consil.* 94. *num.* 17. praecipue in Parrochijs, extra muros praesentis Civitatis existentibus, vbi die epuli funebris, sive exequiarum invitantur, omnes defuncti propinqui, in quorum praesentia publice legitur defuncti testamentum, & haec praesumpta scientia admittitur in conjunctis, etiam respectu eorum, quae consistunt in actibus momentaneis, Nevizan. *cons.* 84. *n.* 15. *in fin.* *§* *num.* 16. Merlin. *decis.* *Lucen.* 70. *num.* 50. Altograd. *dict.* *cons.* 94. *num.* 20. *§* 21. & signanter si attenditur, praelibatum Ioannis Sabater elogium, non esse antiquum, cum a die conditi testamenti, usque ad diem, qua dicta Eulalia Pasqual, & Trias decessit solum elapsi fuerint 42. anni.

56 Secunda scientiæ conjectura, consistit, ex quo agitur de bonis magni momenti, quo in casu non est verosimilis ignorantia, Hond. *dict. consil.* 83. *num.* 49. *lib.* 1. præcipuè in persona, quæ in eis succedere potest, aut ex eis commodum sentire, Mennoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumptio.* 23. *n.* 84. & in ea præsumenda debet inspicere verosimilitudo, Hond. *consil.* 80. *num.* 49. § 50. *lib.* 2. adeò ut si ignorantia, non sit verosimilis, præsumitur scientia ad effectum excludendi restitutionem in integrum, Hond. *dict. consil.* 80. *lib.* 2. *n.* 51. Fusius Altograd *dict. consil.* 94. *a num.* 21.

57 Tertia scientiæ conjectura resultat, ex quo dicta Eulalia Pasqual, & Trias erat prædicti Ioannis Sabater testatoris consanguinea, vtpotè ejus neptis, & consanguinitas est magna præsumptio scientiæ, text. in l. *Octavi.* ff. *Vnde cognati.* Anchar. *consil.* 170. *num.* 5. *Surd. decis.* 4. *num.* 7. § *decis.* 221. *num.* 9. Altograd *dict. consil.* 94. *num.* 19. § 20.

58 Quarta, & vltima scientiæ conjectura verificatur, ex cohabitatione prædictæ Eulaliæ Pasqual, & Trias, in Parochia Sanctæ Eulaliæ de Ronfana, vbi testator, & eorum consanguinei habitabant; & vbi eorum bona existebant, & per consequens non est verosimile, non conversari de ejus bonis, quibus fuerunt relicta, & in ejus testamento, qui instituti, & qui substituti erant, & ex cohabitatione, & conversatione inducitur præsumptio scientiæ, *Surd. decis.* 221. *num.* 8. *vers. Pro domino, in fine.*

59 Nec prælibata Eulaliæ Pasqual, & Trias ignorantia, potest dici probabilis, ex quo foemina esset, quia agitur de lucro captando; vtpotè de acquisitione suprædictæ hereditatis, & Mansi Sabater, & in lucris ignorantia in foeminis, non præsumitur, Mennoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 23. etiam si foret juris, text. in l. *Error.* Cod. *de jur.* § *fact. ignor. text.* in l. *Regula, in principio.* ff. *Eodem.* Altograd *dict. consil.* 94. *num.* 33. § 34.

60 Et quòd auget difficultatem est, quòd in presenti non

D agitur,

agitur, quòd Ioannes Trias, qui fuit primus heres institutus à dicto Ioanne Sabater, vti debeat beneficio, *dict. l. Panthonijs 85. de acquirenda hereditate*, nec de Petro absente eius substituto, nec de Eulalia vltimo loco vocata, sed de Emanuele, vti herede dictę Eulalię, & in hoc casu jus petendi restitutionem in integrum, difficilius transmittitur juxta tradita per Altograd. *consil. 94. num. 62.*

61 Nequę subsisteret, si aduersa ad probandam prædictam Eulalię ignorantiam, suum offerret juramentum; quia quando contra ignorantem, adest aliqua præsumptio scientię, & quando agitur de præiudicio tertij (vt in casu nostro) ignorantia, non probatur juramento. Sabel. *in summ. di. ver. tract. verbo: Ignorantia, num. 3.* Mascard. *cons. 881. num. 12.*

62 Ex dictis, remanet etiam totaliter devastatum, aliud aduersantis, restitutionis in integrum fundamentum, quòd sibi competere fatetur, ex dicto capite, *Iuxta ignorantia*, aduersus præscriptionem longissimi temporis, imò inferitur, semper ei obstare nostram præscriptionis exceptionem; quia ex quo probabimus, prædictam Eulaliam Trias, non habere ignorantiam saltem probabilem suę vocationis, evidenter resultat, ex dicto capite restitutionem in integrum, sibi competere, non posse, adhuc aduersus præscriptionem longissimi temporis; etiamsi suum offerret juramentum, Mascard. *de probat. cons. 881. num. 10.*

Quare, &c. Salvo semper, &c.

PALLEjà, ET RIERA V.I.D.

ARBOR

FAMILIÆ DE SABATER PARROCHIÆ SANCTÆ EULALIÆ
DE RONSANA.

Elizabeth Sabater proprietaria
Manfi Sabater condidit te-
stam. 6. Septembris 1579.

Joannes Sabater obiit anno
1575. & sic prædecessit
ejus matri.

Joannes aliter nuncu-
patus simplex mortuus
absque filijs condidit
testamentum 1624. vi-
gore cujus agitur.

Jacobus Antichus,
qui etiam sine
filijs decef-
sit.

Eulalia, quæ matri-
monium contraxit
cum Francisco
Trias.

Paulus Anthicus Trias
filius ejus vnicus

Josephus Trias fi-
lius primogenitus.

Joannes Trias
filius secundo
genitus, deceffit
1625. cū ætatis
esset 2. annorū.

Petrus Trias
natus 18. Junij
1628. absens ab
anno 1651.

Eulalia Trias, cō-
jugata cum Jaco-
bo Pasqual de Ru-
binyó obiit 1666.

Maria conjuga-
ta cum Petro
Jonch reo con-
vento.

Emanuel Pasqual
Actor.